

בבא מציעא מ"ה

ר"י אמר אסור ללוות דינר הגמרא הביאה שרבי יוחנן וריש לקיש נחלקו בהסבר זהב בדינר זהב שיטתם של ב"ש וב"ה האם מחללים סלעים של מעשר שני על דינרי זהב. אחד אמר שהמחלוקת היא אם מחללים סלעים על דינרי זהב, אבל פירות על דינרי זהב מחללים. ואחד אמר שנחלקו גם אם בא לחלל פירות על דינרי זהב. וכעת מביאה הגמרא, שיש ראייה שרבי יוחנן הוא שאמר שלבית שמאי אין מחללים אפילו פירות על דינרי זהב. שמצינו שרבי יוחנן סובר שזהב הוא פירות אפילו לגבי עצמו²¹⁴. שכך אמר רבי יוחנן, אסור ללוות דינר בדינר. ולכאורה באיזה אופן דיבר, אם הוא אמר שאסור ללוות דינרים של כסף על מנת להחזיר דינרים, הרי אין מי שאומר שכסף לגבי עצמו אינו מטבע²¹⁵? אלא אסור ללוות דינרי זהב בדינרי זהב. ורבי יוחנן לא אמר זאת לבית הלל שאמרו שהזהב הוא מטבע. אלא לבית שמאי²¹⁶, וראיה שרבי יוחנן הוא שאמר שלבית שמאי אין מחללים אפילו פירות על דינרים.

אסור ללוות דינר בדינר כיון שעשו אתודוחה הגמרא, שאפשר לומר שרבי יוחנן הוא הזהב כפירות במקח וממכר שאמר שמחללים פירות על דינרים. אבל הלואה שונה²¹⁷ ואסור ללוות דינר בדינר, כיון שלענין מקח וממכר חכמים עשו את הדינרים כפירות לגבי הכסף, שאם משך את הדינרים קנה את הכסף. וכיון שבמקח עשו את הדינרים כפירות, גם לענין הלואה דינרי זהב הם כפירות. וכן מסתבר שרבי יוחנן הוא שאמר שמחללים דינרים על דינרים, שכשבא רבין מארץ ישראל, אמר בשם רבי יוחנן, אפילו שאמרו שאסור ללוות דינר בדינר, מחללים עליו מעשר שני.

הפורט סלע ממועות מע"ש בש"א בכל הסי' מעות ומביאה הגמרא ראייה ממה ששנינו בה"א בשקל כסף בש' מעות שהן חריפות במשנה, הפורט סלע ממועות מעשר שני, להקל לשאתם לירושלים. בית שמאי אומרים יכול לפרוט את הסלע למעות. ובית הלל אומרים בשקל כסף בשקל מעות, ישאיר בידו מעות נחושה בשקל

214 רש"י.

215 לעיל אמרו שר' חייא סבר שזהב הוא טבעא ולא אומרים שהוא רק לגבי עצמו ולא לגבי כסף. מפני שסברו כמו המסקנה כאן שאם הוא פירות לענין פירא הוא פירא לענין הלואה. תוס'.

216 ולא שסובר כך אלא מסביר לפי דבריהם. או שר"י סובר כמשנה, הוזהב קונה את הכסף. תוס'.

217 היה אפשר להעמיד בדינרי כסף וכבית הלל. וקשה איך מוכח ה"נ מסתברא מר"י אע"פ שא' אסור ללוות דינר בדינר אבל מחללין מע"ש. אולי הוא בדינר כסף כב"ה. וי"ל שאם הוא דינר כסף כב"ה הוא פשוט ואין בו חידוש, שכן שנינו במשנה במע"ש לא יעשה סלעים דינרי זהב, הרי שחילל פירות על הסלעים. ודוקא לב"ש אסור ללוות דינר בדינר שהוא פירא, אבל לב"ה מותר שזהב הוא טבעא. כמו שמחללים עליו סלעים. וגם לב"ש הוא טבעא לחלל עליו פירות. ור"ח פירש שר"ה גאון אמר שזהב הוא פירא לכל דבר, ושמא בימי האמוראים הוזהב היה יוצא בהוצאה והוא טבעא, ובימי ר"ה גאון לא היה יוצא כלל. תוס'.

מפני שהן חריפות ויוכל לקנות בהן מיד כשיבוא לירושלים²¹⁸. אם לבית שמאי מחללים פירות מעשר שני פרוטות נחושת, בודאי מחללים על דינרי זהב. דוחה הגמרא, שמחללים על פרוטות נחושת מפני שבמקום שפרוטות הנחושת יוצאות הן 'חריפות' יוצאות יותר ממטבעות כסף.

ל"א ר"י ור"ל אחד אמר שנחלקו בסלעים על דינרים "הכסף" כסף ראשון וריש לקיש, האחד אמר שמחלוקת בית שמאי

ובית הלל היא אם מחללים סלעים על דינרים. בית שמאי לומדים שאין מחללים את המעות שחיללו עליהם את הפירות על דינרים, מהכתוב: "וְצִרְתָּ הַכֶּסֶף בְּיָדְךָ וְהִלַּכְתָּ", הכסף כסף ראשון. ובית הלל לומדים ממה שכתוב "וְנִתְּתָה הַכֶּסֶף", שמחללים גם על כסף שני. אבל לדברי הכל מחללים פירות על דינרים, מפני שהוא עדיין כסף ראשון. והאחד אמר, שהמחלוקת היא אפילו בפירות על דינרים. וטעמם של בית שמאי שהזהב הוא פירות ולא מטבע. שואלת הגמרא, ולמי שאמר שהמחלוקת היא רק בסלעים על דינרים, מדוע לא נחלקו בסלעים על סלעים²¹⁹? עונה הגמרא, שאם היו חולקים בסלעים על סלעים היינו אומרים שבית שמאי מודים לבית הלל בסלעים על דינרים, שזהב הוא פירות לגבי כסף, ולא מחללים.

ומביאה הגמרא ראייה ממה ששנינו, הפורט סלע של מעשר שני בירושלים, בית שמאי אומרים בכל הסלע מעות, ובית הלל אומרים בשקל כסף בשקל מעות. אם מחללים סלע כסף על פרוטות נחושת, ולא אומרים כסף ראשון ולא כסף שני. בודאי מחללים כסף על דינרי זהב שחשובים יותר²²⁰. אמר רבא, ירושלים שונה מפני שנאמר בה: "וְנִתְּתָה הַכֶּסֶף בְּכָל אֲשֶׁר תֵּאָוֶה נַפְשְׁךָ"²²¹.

ומביאה הגמרא ראייה ממה ששנינו, הפורט סלע ממעות מעשר שני, בית שמאי אומרים בכל הסלע מעות, ובית הלל אומרים בשקל כסף בשקל מעות. ומחליפים פרוטות בסלעים אפילו שלא בירושלים?

ר"י ור"ל א' אמר נח' אם יש גזירה שמא ישהה אלא יש לומר שלדברי הכל כיון שכתוב: עליותיו בסלעים על דינרים וא' אמר בפירות "וְצִרְתָּ הַכֶּסֶף" וכתוב "וְנִתְּתָה הַכֶּסֶף" ריבה

218 רש"י פירש את הטעם של ב"ה ולא פירש טעם בדברי ב"ש. ומשמע שלב"ש יעשה כמו שירצה. וכן בהפורט סלע בירושלים. וקשה ממה שבמסכת עריות הוא נשנה בין הדברים שב"ש לחומרא. ומפ' תוס' שלב"ש בדוקא לא יחליף כמה פעמים שהמעשר מפסיד, ועי'ל בכל הסלע מעות שלא יתעפשו בדרך קודם שיגיע. תוס'.

219 ריב"ן לא גרסו מפני שמדוע יחלל סלעים על סלעים. אבל אפשר לומר שהראשונים אינם חריפים לצאת בירושלים. אבל קשה ממה ששנינו, סלע של חולין ושל מעשר שנתערבוט מביא מעות ומחלל עליהן מפ' שמחללים כסף על נחושת מדוחק. ורש"י פירש שלא יקח אחד הסלעים ויאמר שאם אינו מעשר חברו יהיה מחולל עליו. שאין מחללים כסף על כסף אפ' מדוחק. וי"ל ששם הסלעים שווים זה לזה. או שהוא כר"מ שא' שאין מחללים כסף על כסף. תוס'.

220 עכשיו פשוט שיש הבדל בין ירושלים למחוץ לירושלים. שעיקר החילול מחוץ לירושלים הוא על מעות להקל משאו ובירושלים הוא מעות על פירות לאכלם. ולא הקשו אלא למי שא' שטעמם של ב"ש הוא משום כסף ראשון ולא כסף שני. תוס'.

221 אפ' שצריכים שיהיה פרי מפרי וגידולי קרקע ממעטים רק מלח ומים ולא פרוטה שקונה בה בקר. תוס'.

ואפילו כסף שני, ומחללים מעות על מעות אחרות. ויש לשנות את מחלוקת רבי יוחנן וריש לקיש אחרת. האחד אמר, מחלוקת בית שמאי ובית הלל היא בסלעים על דינרים. בית שמאי סוברים שגוזרים שאין מחללים סלעים על דינרים גזירה שמא ישהה את עליותיו. עד שיהיו לו סלעים של מעשר עד שיגיעו לדמי דינר אחרי שיחלל את פירות השנה הבאה. ובית הלל סוברים שלא גוזרים מפני שיעלה את הסלעים לירושלים ולא ימתין לשנה הבאה, כיון הסלעים אינם כבדים. אבל בפירות על דינרים מחללים לדברי הכל. כיון שלא חוששים שיששה את פירותיו עד שיגיעו לדמי דינר זהב. כיון שהפירות עלולים להרקיב. והאחד אמר, שגם בפירות על דינרים יש מחלוקת, שחוששים שמא ישהה את הפירות.

שואלת הגמרא, שלפי הלשון שאומרת שמדאורייתא מותר לחלל, וחכמים הוא גגורו מובנות הלשונות של בית שמאי ובית הלל, יעשה סלעים דינרים, ולא יעשה סלעים דינרים. אבל לפי הלשון שבית שמאי ובית הלל חולקים אם מחללים מדאורייתא או לא צריכים לומר, ב"ש אומרים אין סלעים מתחללים על דינרים²²². ובית הלל אינם מתחללים. ונשארה הגמרא בקושיה.

רב ולוי נחלקו אם מטבע נעשה מביאה הגמרא שנחלקו רב ולוי, האחד אמר 'מטבע בעשה חליפין' ואם בא להחליף מטבע בדבר אחר שלא בתורת מקח וממכר אלא בתורת חליפין²²³, קונה אותו על ידי משיכת המטבע. והאחד אמר, 'מטבע אינו נעשה חליפין' ואינו קונה אותו על ידי משיכת המטבע²²⁴. ואמר רב פפא, טעמו של האומר שאין מטבע נעשה חליפין²²⁵, מפני שדעתו של המקנה היא על הצורה שבמטבע²²⁶, והצורה עשויה להבטל.

המשנה אומרת הזהב קונה את הכסף ומביאה הגמרא ראייה שמטבע נעשה חליפין ממה בתורת דמים הזהב קונה את הכסף, ולכאורה הוא בחליפין²²⁷. ואומרת הגמרא שהמשנה מדברת כשקונה בדמים ולא בחליפין. ושואלת הגמרא, אם כן המשנה היתה צריכה לומר, הזהב מחייב את הכסף, ולא

222 או משום כסף שני או משום שדינר זהב הוא פירות. רש"י.

223 כמו שלומדים מהכתוב "ושלף איש נעלו ונתן לרעהו" שקונים בסודר על ידי משיכת הסודר שהקונה נותן למקנה. ורק כשקונה בתורת דמים כדרך מקח וממכר שנינו שמשכת הכסף אינה קונה את הזהב. אבל בתורת חליפין כיון שמשך את המטבע קונה את החפץ הנקנה בכל מקום שהוא. רש"י.

224 רש"י מפרש אפילו לרב ששת שלא צריכים כלי מטבע פסול מפני שדעתו על הצורה. וקשה האם ר"נ שמצריך דוקא כלי חולק על רב ולוי. וי"ל שמטבע שראוי לשקול בו או לתלות בצואר בתו הוא כלי. ואם לא נאמר כן קשה לר"ש הרי מטבע אינו פרי. וי"א שמטבע הוא כלי מפני שיוצא בהוצאה וקונים בו כל דבר. ואין נראה לתוס'. תוס'.

225 ואין לומר שהוא סובר כר"נ שאין קונים אלא בכלי שא"כ היו צריכים לחלוק בכל דבר שאינו כלי. רש"י.

226 שהרי המטבע אינו חשוב אלא משום הצורה שבו. ומטבע הוא דבר שאינו מסוים שהתמעט מחליפין. רש"י.

227 תוס' מקשה האם הגמרא לא ידעה את הסיפא, הכסף אינו קונה את הזהב. ובמה הברייתא טובה יותר מהמשנה?. וי"ל שפירושו הוא אף בחליפין, הזהב קונה את הכסף בין בתורת דמים בין בתורת חליפין, והכסף אינו קונה את הזהב בתורת דמים. ומתרצים שגם הרישא היא רק בתורת דמים. ומהברייתא שאומרת לא קנה עד שימשוך משמע שאי אפשר לקנות אלא במשיכת הזהב. תוס'.

קונה את הכסף? עונה הגמרא, שמי שאמר שמטבע אינו נעשה חליפין, ישנה במשנה, הזהב מחייב את הכסף. וכן מסתבר שהוא בתורת דמים ולא בתורת חליפין. ממה ששנינו בסיפא, הכסף אינו קונה את הזהב. אם הוא בדמים כיון שהזהב הוא פירות והכסף מטבע, ומטבע אינו קונה את הפירות²²⁸, הכסף אינו קונה את הזהב. אבל אם הוא בתורת חליפין ומטבע נעשה חליפין, שניהם יקנו זה את זה בחליפין!

וכן שנינו בברייתא אע"פ שמשך את הכסף לא קנה עד שימשוך את הזהב ועוד קשה ממה ששנינו בברייתא, הכסף אינו קונה את הזהב. כיצד? מכר לו עשרים וחמישה דינרי

כסף בדינר זהב, אף על פי שמשך את הכסף, לא קנה עד שימשוך את הזהב. בחליפין מדוע הכסף לא יקנה את הזהב בחליפין? שואלת הגמרא, אם הוא בדמים קשה הרישא, הזהב קונה את הכסף. כיצד? מכר לו דינר של זהב בעשרים וחמישה דינר של כסף, כיון שמשך את הזהב נקנה הכסף בכל מקום שהוא. הרי צריך לומר נתחייב האיש, ולא נקנה בכל מקום שהוא? אמר רב אשי, הברייתא מדברת בתורת דמים. והתנא אומר בכל מקום שהוא, שנתחייב לתת לו את הכסף כמות שהוא, כמו שאמר לו. אם אמר לו אתן לך מארנקי חדשה לא יתן מארנקי ישנה. אפילו שהם מעות טובים יותר. מפני שהמוכר יכול לומר שרצונו לשמרם לזמן רב.

228 או ששמיכת המכר מפורשת בתורה, או משום שחכמים תיקנו שמעות לא קונות שמה יאמר נשרפו חטיף בעליה. רש"י.

